

Ett försäkringsvillkor, att en försäkrad bil ska ha servats enligt tillverkarens anvisningar före den försäkrades förvärv, har ansetts vara ett giltigt omfattningsvillkor (se 4 kap. 6 och 11 §§ FAL). Villkoret har vidare ansetts inte vara oskäligt enligt 36 § avtalslagen eller 11 § konsumentavtalsvillkorlagen.

Beslut 2022-10-24; 2021-17230

PF begärde försäkringsersättning för skadan på bilen alternativt att försäkringsbolaget löser in bilen till ett värde om minst 90 000 kr.

I sin anmälan till nämnden uppgav hon följande. Den 17 september 2021 drabbades hennes bil av en maskinskada. Vid felsökningen framkom att det inte fanns någon kompression i cylinder 1 och 3 samt att motorn hade påverkats och behövde bytas till en kostnad om 75 000 kr.

Under hela den tid som hon ägt bilen har den servats i rätt tid och den var nyservad när hon köpte den. Innan hon ägde den servades den för sent vid två tillfällen. Hon ifrågasätter att de försenade service-tillfällena kan ha så stor betydelse för felet och anser att hon bör ha rätt till försäkringsersättning.

Företaget motsatte sig kravet.

I sitt svar till nämnden uppgav företaget följande. *PF*:s bil har drabbats av en maskinskada. Alla maskinskador är dock inte täckta av försäkringen. Försäkringen för denna bil har begränsningar, dvs. omfattningsbegränsningar, när bilen har vissa egenskaper. Således gäller exempelvis inte maskinskadeförsäkringen över huvud taget om bilen är äldre än 8 år eller körts mer än 15 000 mil, och den gäller på ett begränsat sätt för fordon som inte är servade på rätt sätt innan försäkringen tecknades. Om bilen vid fler än ett tillfälle inte har genomgått service enligt tillverkarens anvisningar betalas ingen ersättning alls enligt villkoren. Detta gäller även om utebliven service ligger i tiden innan försäkringen tecknades.

Villkoren är att se som tillåtna omfattningsbestämmelser inom ramen för den produktfrihetsprincip som försäkringsavtalslagen inte inskränker. Villkoret är i sig skäligt.

I detta fall saknar motorn kompression på två cylindrar, vilket tyder på att det är något fel på kamaxeldrivningen. En sådan skada kan ha påverkats av för sent oljebyte.

De försenade servicetillfällena har kunnat iaktas av envar som tagit del av serviceboken, exempelvis köpare. Serviceintervallet är 1 år eller 2 000 mil enligt tillverkaren; det först inträffade gäller. Det framgår vidare genom tydliga uppgifter i serviceboken vid varje utförd service när nästa service ska ske.

Allmänna reklamationsnämnden gjorde följande bedömning.

Det är en utgångspunkt i försäkringsavtalslagen (FAL) att försäkringsgivaren får bestämma försäkringens omfattning (produktfrihet). Det kan ske genom en positiv beskrivning eller genom undantag.

Samtidigt finns bestämmelser, som enligt 1 kap. 6 § är tvingande, om verkan av att försäkringstagaren åsidosätter biförpliktelser (andra förpliktelser än att betala premien). I 4 kap. 6 § föreskrivs:

Om den försäkrade vid försäkringsfallet har försummat att följa en säkerhetsföreskrift som framgår av försäkringsvillkoren eller av en författning som villkoren hänvisar till, kan ersättningen från försäkringen sättas ned såvitt angår honom efter vad som är

skäligt med hänsyn till förhållandets samband med den inträffade skadan, det uppsåt eller den vårdslöshet som har förekommit och omständigheterna i övrigt.

Med säkerhetsföreskrift avses en föreskrift om vissa bestämda handlingssätt eller anordningar som är ägnade att förebygga eller begränsa skada [...].

Förhållandet mellan omfattningsvillkor och biförpliktelse, särskilt säkerhetsföreskrifter, har länge varit omdebatterat. Det beror på att alla försummelser att iaktta en säkerhetsföreskrift kan formuleras som ett omfattningsvillkor (ett undantag), varigenom den tvingande skälighetsbedömningen i 4 kap. 6 § skulle kringgås. Se Bertil Bengtsson, Försäkringsavtalsrätt avsnitt 10. Detta kan illustreras genom ett exempel: Försäkrad cykel ska vara låst (säkerhetsföreskrift) kontra Försäkringen gäller inte för oläst cykel (omfattningsvillkor). På Lagrådets initiativ infördes därför i propositionen en bestämmelse om gränsdragningen mellan omfattningsvillkor och säkerhetsföreskrifter, nämligen 4 kap. 11 § med rubriken Vissa fall av s.k. omfattningsvillkor. Paragrafen lyder:

Bestämmelserna i detta kapitel [*alltså bl.a. 6 §*] tillämpas också om en försäkring innehåller försäkringsvillkor, som enligt sin lydelse begränsar försäkringens omfattning, när begränsningen beror av om någon på den försäkrades sida på förhand har känt till de förhållanden som har orsakat försäkringsfallet eller uppsåtligt eller genom vårdslöshet har medverkat till detta eller på annat sätt åsidosatt sina skyldigheter enligt kapitlet.

I 4 kap. 11 § görs inget förbehåll för försäkringstekniska skäl (jfr NJA 2020 s. 1025 p. 25 i HD:s dom).

Den i ärendet aktuella maskinförsäkringen *gäller bara med begränsade belopp för fordon som inte är servade på rätt sätt innan försäkringen tecknas*. Nissan har föreskrivit serviceintervaller på ett år eller 2 000 mil, där det först inträffade gäller.

Serviceföreskriften är ägnad att förebygga eller begränsa skada och faller därför under definitionen på säkerhetsföreskrifter i 4 kap. 6 § andra stycket.

Huruvida ersättningen bara ska kunna nedsättas efter skälighet enligt 4 kap. 6 § första stycket – med åsidosättande av begränsningen enligt omfattningsvillkoret – beror därför på hur 4 kap. 11 § ska tolkas.

Själva begränsningen, att försäkringen gäller fullt ut bara för fordon som servats enligt tillverkarens föreskrifter, beror inte av om någon på den försäkrades sida på förhand har känt till de förhållanden som har orsakat försäkringsfallet. Begränsningen är rent objektiv. Men 4 kap. 11 § ska antagligen läsas så att följderna av omfattningsvillkoret, nedsättningen av ersättningen, inte får bero av vetskap på förhand om det som orsakat försäkringsfallet. Det är emellertid tvivelaktigt att så kan sägas vara fallet, eftersom utebliven service inte alltid kan avhjälpas i efterhand; den omedelbara orsaken till skadan kan redan ha uppkommit.

Begränsningen av ersättningen beror inte heller av om den försäkrade (anmälarer) eller någon som enligt 4 kap. 8 § identifieras med den försäkrade uppsåtligt eller genom vårdslöshet har medverkat till försäkringsfallet eller på annat sätt har åsidosatt skyldigheter enligt avtalet. Begränsningen är ju beroende av om en tidigare ägare har servat fordonet enligt föreskrifterna.

FAL:s 4 kap. 6 § första stycket har därför inte företräde framför omfattningsbestämmelsen, såvida inte orden ”på den försäkrades sida” i 4 kap. 11 § ska anses omfatta även tidigare försäkringstagare och andra tidigare ägare. Detta vore emellertid en mycket extensiv tolkning, och den borde i så fall ha återspeglats i 4 kap. 8 § rörande identifikation.

Slutsatsen blir därför att 4 kap. 6 § inte slår ut omfattningsbegränsningen.

Omfattningsbegränsningen kan emellertid åsidosättas helt eller delvis också enligt 36 § avtalslagen (jfr NJA 1989 s. 346) och 11 § lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, ifall omfattningsbegränsningen är oskälig.

Begränsningen som sådan är enligt nämnden inte oskälig med hänsyn till det typiska sambandet mellan utebliven service och risken för skada.

Anmälaren har inte gjort gällande att försäkringsbolaget har åsidosatt sin informationskyldighet enligt 4 kap. 2 eller 4 § FAL. Nämnden har därför att utgå från att försäkringsbolaget har uppfyllt sin informationsplikt. När ett åsidosättande av informationsplikten förekommit är en tillämpning av 36 § avtalslagen för övrigt överflödigt på grund av 2 kap. 8 § FAL.

Eftersom tidigare ägares underlåtenhet att serva fordonet enligt forskrifterna tydligt antyds av luckor i bilens servicebok, kan inte heller anmälares eventuella ovetskap om tidigare ägares underlåtenhet göra en tillämpning av omfattningsbegränsningen oskälig. I detta sammanhang noteras att en köpare av en bil från en näringsidkare har möjlighet att göra gällande att fordonet är felaktigt och bl.a. få skadestånd, om näringsidkaren kände till eller borde ha känt till servicebristen men inte lämnat upplysning om den, se 1990 års konsumentköplag 16 § tredje stycket 2 och 2022 års konsumentköplag 4 kap. 3 §. Även när konsumentköplagen inte är tillämplig kan säljaren ha en sådan upplysningsplikt, jfr NJA 2007 s. 86.

Vidare bör omfattningsvillkoret inte anses oskäligt därför att försäkringsbolaget inte har styrkt att försummelsen har orsakat skadan eller därför att försummelsen bara omfattar två tillfällen.

4 kap. 11 § är förmånlig för försäkringsgivaren såtillvida att denne tjänar på att en försäkrad, som försummat sin serviceförpliktelse, överlåter fordonet till någon som därefter tecknar en likadan försäkring. Ansvar övergår då från att bestämmas enligt 4 kap. 6 § till att bestämmas av omfattningsbestämmelsen. Inte heller detta gör dock omfattningsbegränsningen oskälig, även om en annan utformning av 4 kap. 11 § vore tänkbar.

Sammanfattningsvis bedömer nämnden att villkoret, att ingen ersättning betalas om bilen vid fler än ett tillfälle inte har blivit servad enligt tillverkarens anvisningar, är ett giltigt omfattningsvillkor.

Det är ostridigt att bilen inte servats enligt tillverkarens föreskrifter vid två tillfällen innan anmälaren köpte bilen. Detta innebär att försäkringen inte omfattar den aktuella skadan. Kravet på försäkringsersättning ska därför avslås.